ICCJ – Acordarea de daune morale. Stabilirea corectă a cuantumului

Legislaţie relevantă:

Legea nr. 554/2004, art. 2 alin. (1) lit. i), n), alin. (2) şi art. 18 alin. (3) lit. e)

Atitudinea autorităţii publice de a emite un act administrativ cu caracter normativ fără ca mai apoi să procedeze la punerea în executare a acestuia, urmată de o îndelungată şi nejustificată întârziere a abrogării actului respectiv – situaţie ce a generat o stare de insecuritate juridică de natură să producă efecte negative asupra dreptului de proprietate al unei persoane – poate fi calificată ca intrând sub incidenţa prevederilor art. 2 alin. (1) lit. i) şi n) şi alin. (2) din Legea nr. 554/ 2004 şi, prin urmare, poate constitui temei al atragerii răspunderii autorităţii publice sub forma obligării acesteia la plata de daune morale către persoana astfel vătămată.

În stabilirea cuantumului acestor despăgubiri instanţa de judecată este datoare să aplice criterii subordonate conotaţiei aprecierii rezonabile, pe o bază echitabilă, corespunzătoare prejudiciului real şi efectiv produs.

Decizia nr. 1 din 9 ianuarie 2014

Prin sentinţa civilă nr.187/2013 din 8 martie 2013, Curtea de Apel Cluj – Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal a respins excepţia inadmisibilităţii acţiunii invocată de către pârâtul Guvernul României; a admis excepţia lipsei calităţii procesuale pasive a pârâtului Municipiul Cluj-Napoca şi, în consecinţă, a respins pretenţiile privind obligarea acestuia la modificarea PUZ, sub sancţiunea plăţii

unor penalităţi pe zi de întârziere; a admis în parte acţiunea precizată, formulată de reclamanta SV în contradictoriu cu pârâtul Guvernul României şi, în consecinţă, a obligat pârâtul să plătească reclamantei echivalentul în lei la data plăţii a sumei de 20.000 euro, reprezentând despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit prin lipsirea folosinţei imobilului teren înscris în CF 171xxx Cluj-Napoca, nr. cad. 13xxx, precum şi cheltuieli de judecată în sumă de 51,3 lei, a respins ca rămase fără obiect celelalte pretenţii formulate în contradictoriu cu pârâtul Guvernul României şi a constatat că reclamanta a renunţat la judecată faţă de pârâta Compania Naţională de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România SA.

Pentru a pronunţa această soluţie, instanţa de fond a reţinut următoarele aspecte:

Prin acţiunea formulată, reclamanta SV a solicitat, în contradictoriu cu Compania Naţională de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România SA, Guvernul României şi Municipiul Cluj-Napoca, obligarea pârâtei Compania Naţională de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România SA să realizeze toate demersurile necesare în vederea abrogării de către Guvern a HG nr. 784/2009, într-un termen rezonabil stabilit de instanţa de judecată; obligarea Guvernului României să implementeze decizia de abrogare a HG nr. 784/2009 privind aprobarea indicatorilor tehnico-economici ai obiectivului de investiţii Varianta Ocolitoare Cluj-Nord, într-un termen rezonabil stabilit de instanţa de judecată; obligarea Guvernului României să transmită Municipiului Cluj-Napoca împrejurarea abrogării HG nr. 784/2009 de îndată ce acest act normativ va fi abrogat; obligarea Municipiului Cluj-Napoca să opereze modificările de rigoare în Planul Urbanistic Zonal (PUZ), de îndată ce HG nr. 784/2009 va fi abrogată şi obligarea pârâţilor de rândul 1 şi 2 la plata în solidar către reclamantă a sumei de 100.000 euro, reprezentând prejudiciul material şi moral suferit prin lipsirea reclamantei de folosinţa imobilului terenul înscris în CF 171xxx Cluj-Napoca,

număr cadastral 13xxx, calculate de la data intrării în vigoare a HG nr. 784/08.07.2009. Totodată, a solicitat să fie obligaţi pârâţii, în temeiul art.18 alin. 5 din Legea nr. 554/2004, la plata în favoarea reclamantei de penalităţi în cuantum de 100 lei pentru fiecare zi de întârziere, calculate de la data stabilită de către instanţă pentru executarea hotărârii, în condiţiile art. 24 din Legea nr. 554/2004 şi până la data modificării PUZ în acord cu abrogarea HG nr. 784/2009, astfel încât situaţia proprietăţii reclamantei să redevină la starea de dinainte de intrarea în vigoare a acestui act administrativ.

Prin precizările formulate, reclamanta a învederat că înţelege să renunţe la judecată faţă de pârâta CNADNR SA, plata sumei de 100.000 Euro fiind solicitată a fi făcută de pârâtul Guvernul României, aceasta reprezentând despăgubiri pentru daunele morale suferite.

Reclamanta a susţinut, în esenţă, că prin aprobarea HG nr. 784/2009 şi neducerea la îndeplinire a proiectului ce includea şi proceduri de expropriere, aceasta nu s-a putut bucura de exerciţiul deplin al dreptului de proprietate al suprafeţei de teren în cauză.

Pârâţii au invocat excepţiile inadmisibilităţii acţiunii, a lipsei de obiect a acesteia, raportat la împrejurarea abrogării HG nr. 784/2009, precum şi cea a lipsei calităţii procesuale pasive a Municipiului Cluj-Napoca, cu privire la care a fost făcută aplicarea prev. art. 137 alin. 2 C.pr.civ.

În privinţa stării de fapt, Curtea a reţinut că reclamanta a arătat că a dobândit dreptul de proprietate asupra imobilului situat administrativ in Cluj-Napoca, identificat conform CF nr. 171872, număr cadastral 13538, prin moştenire şi partaj la finele anului 2008 şi, datorită poziţiei deosebite a terenului, s-a gândit să construiască un azil de bătrâni sau un schit, iar în acest sens a început demersurile pentru a stabili care sunt paşii de urmat în vederea punerii în

practică a planurilor sale.

Prin răspunsul primit din partea Companiei Naţionale de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România, cu număr de înregistrare 92/8377/16 februarie 2011, i s-a transmis că obiectivul de investiţie" Varianta de ocolire Cluj-Napoca ", obiectiv care "afectează terenul deţinut de dumneavoastră în intravilanul municipiului Cluj-Napoca " se află în stadiul de Studiu de Fezabilitate finalizat, iar în aceste condiţii nu are posibilitatea de a executa lucrări de construire pe terenul care este afectat de construcţia variantei ocolitoare cu precizarea că o construcţie definitivă nu poate fi executată la o distanţă mai mică de 22,00 m. faţă de axul drumului. In plus, i s-a comunicat că obiectivul varianta ocolire Cluj-Napoca nu a fost inclus în lista de investiţii în anul 2011. Răspunsuri similare a obţinut şi din partea altor autorităţi la care s-a adresat în aceea perioadă.

Dată fiind situaţia, reclamanta şi-a văzut compromis proiectul privind edificarea schitului pe terenul său, aşa încât singura variantă care i s-a părut posibilă la acel moment a fost aceea de a beneficia de sumele primite în cadrul procedurii de expropriere, pentru a putea construi în altă parte. Doar că procesul de expropriere a întârziat nejustificat, ceea ce a determinat-o să introducă o acţiune pentru obligarea autorităţilor să procedeze la expropriere şi să-i acorde sumele cuvenite cu titlu de despăgubiri. Cererea reclamantei de chemare în judecată a fost respinsă ca lipsită de interes, în cadrul dosarului nr. 124/33/2012 al Curţii de Apel Cluj.

Pentru a se pronunţa astfel, instanţa a reţinut că, având in vedere ca realizarea Proiectului Varianta Ocolitoare Cluj Nord presupunea eforturi financiare si tehnice deosebite, iar strategia de dezvoltare a reţelei de drumuri naţionale se stabileşte la nivelul Guvernului, ţinând cont, in primul rând, de contextul socio-economic, acest obiectiv nu a mai fost introdus in nici una din listele obiectivelor cu finanţare de la Bugetul de Stat pe anii 2010,2011,2012.

Dat fiind faptul ca intr-un termenul rezonabil de la aprobarea Indicatorilor Tehnico-economici nu s-au alocat fondurile necesare investiţiei, s-a procedat la demararea procedurii de abrogare a HG nr.784/08.07.2009.

Astfel, Comisia Tehnico-Economică instituita la Direcţia Regionala de Drumuri si Poduri Cluj a avizat favorabil, in data de 20.02.2012 si a propus spre avizare CTE- CNADNR SA – Bucureşti demararea procedurii de abrogare a HG nr. 784/2009 pentru aprobarea indicatorilor tehnico-economici ai obiectivului de investiţii "Varianta de Ocolire Cluj Nord".

Reclamanta susţine că a fost adusă astfel, din culpa autorităţilor incapabile să reglementeze o situaţie juridică concretă şi viabilă în condiţii economice previzibile, nu doar în situaţia de a-i suporta o ingerinţă nelimitată în timp cu privire la dreptul său de proprietate, dar şi în aceea de a-şi vedea distruse proiectele pe care le-a pus la cale cu mari eforturi, fiind nevoită la fiecare pas să se plieze, pe propria-i proprietate, după comportamentul instabil şi imprevizibil al administraţiei.

Curtea a analizat excepţia inadmisibilităţii acţiunii, constatând că aceasta este nefondată, în raport cu dispoziţiile art. 1 din Legea nr. 554/2004, care nu conferă legitimitate procesuală exclusiv cu privire la anularea unui act, ci şi cu privire la un refuz nejustificat de a emite un act, fie el şi un act de abrogare a unui act administrativ anterior.

Prin adresa comunicată la data de 05.07.2012, Guvernul a refuzat să abroge HG nr. 784/2009, apreciind reclamaţia formulată de reclamantă ca neîntemeiată. Or, exact această atitudine, apreciată prin prisma unui refuz nejustificat de a abroga un act clar devenit inoportun a determinat-o pe reclamantă să apeleze la concursul instanţei de contencios administrativ, invocând teza excesului de putere manifestat sub forma încălcării dreptului de proprietate al său.

Totodată, Curtea a avut în vedere că, pe parcursul soluţionării cauzei, a fost publicată în Monitorul oficial HG nr. 1101/2012 privind abrogarea HG nr. 784/2009, chiar şi în condiţiile în care terenul reclamantei este liberat de orice sarcini, rămânând în discuţie dacă se impune repararea prejudiciului pe care l-a suferit din cauza poziţiei autorităţilor faţă de proiectul de infrastructură demarat.

Ca atare, deşi primele două petite au rămas fără obiect, iar faţă de pârâta CNADNR SA s-a şi renunţat la judecată, Curtea urmând a se pronunţa în consecinţă, s-au apreciat ca admisibile pretenţiile privind acordarea despăgubirilor pentru daunele morale alegate, formulate în contradictoriu cu pârâtul Guvernul României.

Analizând fondul cauzei, instanţa a luat act de faptul că în doctrină s-a arătat că, în baza dreptului comun al contenciosului administrativ, patru sunt condiţiile tradiţionale ale răspunderii administraţiei pentru pagubele cauzate prin acte administrative ilegale, respectiv ilegalitatea, prejudiciul, legătura cauzală şi culpa.

Analizând punctual condiţiile răspunderii administrativ-patrimoniale, Curtea a apreciat că, în cazul de faţă, culpa se prezumă, din moment ce legea asimilează „refuzul nejustificat” cu actul administrativ; de aici rezultă că, ori de câte ori instanţa de contencios administrativ califică refuzul ca fiind nejustificat, înseamnă că acesta este determinat de o atitudine culpabilă a autorităţii publice. Actul administrativ ilegal, ca şi refuzul nejustificat, reprezintă una şi aceeaşi categorie de ilicit administrativ, care fundamentează acţiunea în contencios administrativ, implicit răspunderea administrativ-patrimonială.

Luând în calcul aceste repere doctrinare, Curtea a constatat că în cauză sunt prezente toate cele patru elemente ale răspunderii, iar pentru a aprecia astfel, a luat act, în primul rând, de faptul că pârâtul s-a manifestat cu exces de

putere, creând prin atitudinea sa o stare de incertitudine juridică, care având în vedere durata sa, efectele produse cu privire la dreptul de proprietate al reclamantei, precum şi pasivitatea manifestată cu ocazia demersurilor prealabile ale acesteia, poate fi calificată ca intrând sub incidenţa prev. art. 2 alin. 1 lit. i şi n din şi alin. 2 din Legea nr. 554/ 2004.

Pe de altă parte, Curtea a constatat că, potrivit principiului comunitar al certitudinii juridice si conform jurisprudenţei constante a CEDO, o soluţie dispusa printr-o lege sau prin alt act normativ trebuie implementată cu o claritate şi o coerenţă rezonabilă pentru a evita pe cât posibil insecuritatea juridică şi incertitudinea pentru subiecţii de drept la care se referă măsurile de aplicare a acestei soluţii.

În acord cu susţinerile reclamantei, instanţa de fond a apreciat că nu interesează în prezenta cauză că, la momentul emiterii sale, HG nr. 784/2009 a fost emisă ţinând cont de interesele colectivităţii, proiectul fiind necesar în vederea dezvoltării Municipiului Cluj Napoca. Ceea ce poate fi însă imputat Guvernului, lăsând la o parte motivele obiective care au determinat renunţarea la dezvoltarea infrastructurii în această direcţie, este lentoarea de care a dat dovadă în a scoate din peisajul normativ acest act, îndepărtând astfel toate efectele produse cu privire la titularii dreptului de proprietate asupra terenurilor din zona vizată.

Această pasivitate este dovedită chiar prin susţinerile din întâmpinarea CNADNR SA, conform cărora acest obiectiv nu a mai fost introdus in nici una din listele obiectivelor cu finanţare de la Bugetul de Stat pe anii 2010, 2011, 2012, procedura de abrogare a HG 784/08.07.2009 fiind demarată însă abia la data de 20.02.2012, de către Comisia Tehnico-Economica instituita la Direcţia Regionala de Drumuri si Poduri Cluj. Chiar în situaţia în care s-ar aprecia că acest interval este unul rezonabil, nu poate fi înţeleasă atitudinea pârâtului care, la data de 05.07.2012, a refuzat să abroge HG nr.

784/2009, apreciind reclamaţia formulată de reclamantă ca neîntemeiată şi determinând-o astfel să introducă prezenta acţiune, în cadrul căreia pretenţiile formulate au fost cuantificate prin raportare la întregul context al demersurilor întreprinse pentru valorificarea, de o manieră sau alta, a terenului.

În concret, exproprierea nu mai este posibilă, neexistând fondurile necesare implementării proiectului de autostradă, nici măcar pentru această fază, aspect cunoscut de către pârât de peste trei ani, fiind imposibil ca reclamanta să primească o compensaţie echitabilă pentru lipsirea sa de exerciţiul dreptului de proprietate. Cu toate acestea, hotărârea de aprobare a proiectului a rămas în vigoare, deci, exerciţiul dreptului reclamantei de proprietate a fost îngrădit, fără ca, totuşi, să existe perspectiva unei compensaţii echitabile.

În ceea ce priveşte justificarea daunelor astfel produse, Curtea a luat act de faptul că din probaţiunea administrată, respectiv declaraţiile martorilor LL, arhitectul la care a apelat petenta pentru demararea proiectului de pe terenul vizat şi SL, prietenă apropiată a acesteia, luând în calcul şi înscrisurile anexate, a rezultat că şi această condiţie este îndeplinită.

Curtea a apreciat că toate probele administrate au fost de natură să certifice seriozitatea intenţiei reclamantei de a edifica, în orice condiţii, un astfel de proiect, care să vină şi în sprijinul colectivităţii, acesta fiind motivul pentru care a întreprins demersuri pentru identificarea unui alt teren pentru edificarea schitului şi a avansat sumele de bani aferente realizării proiectului, în speranţa unei proximităţi a exproprierii şi deci a încasării sumelor care să o ajute să finalizeze construcţia. Într-un final, autorităţile au decis însă să abroge hotărârea de aprobare a proiectului de centură ocolitoare, situaţie care certifică, o dată în plus, paguba suferită, din moment ce, bazându-se pe o decizie a autorităţilor, a început implementarea proiectului în altă

parte.

În stadiul actual, a reţinut judecătorul fondului, nu se poate nega că dreptul reclamantei de a se bucura de toate atributele pe care le conferă dreptul de proprietate conform normelor legale pertinente a fost serios afectat. Exploatarea acestui teren de către titularul dreptului de proprietate conform cu voinţa sa, respectiv cu voinţa reclamantei de a construi, a fost compromisă, paralizând astfel dreptul de dispoziţie materială şi juridică a acestuia, atribute inerente dreptului recunoscut de lege.

Această situaţie de pasivitate din partea expropriatorului, care îi indisponibilizează bunul în vederea exproprierii, pentru ca apoi să renunţe la expropriere, dar fără ca liberarea din punct de vedere juridic a imobilului reclamantei să survină de îndată, afectează garanţia constituţională a dreptului de proprietate (art. 44 alin. 2 din Constituţie) şi implicit garanţia convenţională (art. 1 parag. 1 din Protocolul 1 la Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale) aşa cum a fost ilustrată în jurisprudenţa pertinentă a instanţei de contencios european al drepturilor omului.

În privinţa cuantumului ce va fi acordat reclamantei, Curtea a apreciat că suma de 20.000 Euro este îndestulătoare pentru a indemniza prejudiciul suferit, în acest sens luând act de toate împrejurările cauzei, astfel cum au fost ele anterior expuse, de atitudinea reclamantei din 2009 şi până în prezent, ea fiind nevoită să renunţe la edificarea, în condiţiile iniţial previzionate, a unui proiect pentru a comemora pierderea gravă suferită pe plan personal, de importanţa pe care acesta o avea pentru ea, atestată de înverşunarea cu care a urmărit punerea lui în practică, de împrejurarea că, în lipsa sursei de finanţare reprezentată de despăgubirile ce i s-ar fi cuvenit în urma exproprierii, este incertă posibilitatea de finalizare efectivă a construcţiei pentru care în final a fost obţinută autorizaţia, eliberată pentru un

proiect de mai mică amploare decât cel iniţial, precum şi de faptul că au fost pierdute alte posibile surse de finanţare.

Curtea a mai avut în vedere şi faptul că indemnizarea victimei nu trebuie să fie una speculativă, ci să reprezinte o reparare suficientă a drepturilor sale încălcate, cuantumul acesteia urmând în mod necesar a fi raportat la atitudinea adoptată de pârât în rezolvarea situaţiei reclamate de petentă. Totodată, încredinţată fiind că răspunderea are atât o funcţie sancţionatorie cât şi una preventivă, Curtea a reţinut că se impune ca prezenta decizie să şi prevină, nu doar să repare, prin consacrarea unor conduite viitoare care să nu justifice necesitatea unor noi sancţiuni şi prin găsirea celor mai potrivite soluţii pentru particular atunci când acesta vine în coliziune cu autoritatea publică.

Ca atare, în baza prev. art. 1,8 şi 18 din LCA, art. 274 alin. 1 C.pr.civ., acţiunea precizată a fost admisă în parte, pârâtul Guvernul României fiind obligat la plata echivalentului la data plăţii a sumei de 20.000 Euro, reprezentând despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit prin lipsirea reclamantei de folosinţa imobilului teren înscris în CF 171872 Cluj-Napoca, nr. cad. 13538, precum şi cheltuieli de judecată în sumă de 51,3 lei, taxă de timbru şi timbru judiciar. Totodată, au fost respinse ca rămase fără obiect celelalte pretenţii formulate în contradictoriu cu pârâtul Guvernul României, urmare a abrogării HG nr. 784/2009, luându-se act şi de faptul că această împrejurare a fost adusă la cunoştinţa celorlalte părţi litigante, inclusiv a pârâtului de rând trei, prin intermediul instanţei de judecată, în cursul judecării procesului. Totodată, instanţa a ţinut cont de faptul că, la termenul din 22.02.2013, reprezentantul reclamantei nu a indicat expres instanţei faptul că înţelege să renunţe la judecată în privinţa petitelor care nu au mai fost reluate în cuprinsul concluziilor scrise.

Conform prev. art. 246 C.pr.civ., s-a constatat că petenta a renunţat la judecată faţă de pârâta Compania Naţională De

Autostrăzi Şi Drumuri Naţionale Din România SA, iar pretenţiile formulate împotriva pârâtului Municipiul Cluj Napoca vor fi respinse ca urmare a admiterii excepţiei lipsei calităţii procesuale pasive a acestuia.

Pentru a dispune astfel, au fost validate apărările conform cărora potrivit dispoziţiilor art. 36 alin. 5 lit. c din Legea nr. 215/2001 privind administraţia publică locală, consiliul local avizează sau aprobă, în condiţiile legii, documentaţiile de amenajare a teritoriului şi urbanism ale localităţilor. În acest sens, o acţiune în obligarea la modificarea unui PUZ reprezintă în fapt o acţiune în obligarea la emiterea unui act administrativ-hotărâre de consiliu local, ce ar fi trebuit formulată faţă de Consiliul Local al municipiului Cluj-Napoca – organ abilitat a emite acte administrative de categoria celui solicitat.

Împotriva sentinţei civile nr. 187 din data de 8 martie 2013 pronunţată de Curtea de Apel Cluj – Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal a declarat recurs în termen legal pârâtul Guvernul României, prin care s-a solicitat admiterea căii extraordinare de atac şi modificarea în tot a hotărârii atacate în sensul respingerii acţiunii formulate de reclamanta SV, în principal ca rămasă fără obiect şi în subsidiar ca neîntemeiată.

Soluţia pronunţată de instanţa de fond, prin sentinţa recurată, a fost considerată ca nelegală şi neîntemeiată, întrucât deşi s-a constatat că acţiunea a rămas fără obiect, judecătorul cauzei a acordat reclamantei daune morale în cuantum de 20.000 Euro.

Recurentul a menţionat că potrivit art. 8 din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ cererea de despăgubire morală este o cerere accesorie petitului principal, prin care se stabileşte dacă un act administrativ sau refuzul de a soluţiona o cerere au caracter vătămător pentru persoana care pretinde acest lucru, şi că numai în situaţia în care instanţa

stabileşte că actul administrativ este nelegal şi de natură a vătăma un drept recunoscut de lege reclamantului, sau dacă stabileşte că refuzul de a soluţiona o cerere este nejustificat se poate antrena şi răspunderea pentru daunele morale.

Or, în speţă, s-a relevat, instanţa de fond nu a făcut analiza actelor administrative sau a refuzului, pentru simplul motiv că acţiunea a rămas fără obiect, astfel că aceeaşi instanţă nu putea obliga pe pârâtul recurent la plata de daune morale, deoarece acestea sunt subsidiare acţiunii principale.

În condiţiile în care acordarea daunelor morale a fost motivată de către instanţa fondului prin prejudiciul moral suferit de către reclamantă prin lipsirea de folosinţă a imobilului teren odată cu adoptarea H.G. nr. 784/2009, a apreciat Guvernul României că s-a făcut, în litigiu, o confuzie între daunele materiale şi cele morale, şi că partea care solicită acordarea daunelor morale este obligată să dovedească producerea prejudiciului şi legătura de cauzalitate existentă între prejudiciu şi fapta autorităţii.

S-a precizat, în primul rând, că temeiul juridic al acordării unor despăgubiri materiale sau morale este răspunderea civilă delictuală, în cazul în care sunt îndeplinite în mod cumulativ condiţiile angajării acestei răspunderi. Din acest punct de vedere, s-a arătat că săvârşirea unei fapte ilicite cu vinovăţie nu poate fi reţinută în sarcina Guvernului României, deoarece în momentul în care proiectul actului iniţiat de Ministerul Transporturilor prin CNADNR SA a parcurs procedura legală executivul l-a adoptat, astfel că adoptarea unui act normativ după analizarea condiţiilor de oportunitate şi parcurgerea unei etape prevăzute de legislaţie nu poate echivala cu săvârşirea unei fapte ilicite. În ceea ce priveşte stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu nepatrimonial, acesta include o doză de aproximare, dar instanţa trebuie să aibă în vedere o serie de criterii cum ar fi consecinţele negative suferite de cel în cauză pe plan

fizic şi psihic, importanţa valorilor lezate, măsura în care au fost lezate aceste valori şi intensitatea cu care au fost percepute consecinţele vătămării, măsura în care i-a fost afectată situaţia familială, profesională şi socială, precum şi în ce măsură drepturile nepatrimoniale, ocrotite prin Constituţie au fost lezate.

S-a învederat, în al doilea rând, că repararea prejudiciului presupune atingerea adusă onoarei şi demnităţii ori integrităţii fizice şi psihice ale acesteia, şi nu poate fi încadrată în această ipoteză situaţia reţinută de prima instanţă, anume simpla imposibilitate de folosinţă a terenului.

Totuşi, în situaţia în care se va considera că reclamanta este îndreptăţită la acordarea de daune morale, a solicitat recurentul cenzurarea cuantumului în care acestea au fost acordate, de 20000 Euro, acest cuantum fiind apreciat excesiv. Daunele morale, s-a subliniat, nu au rolul unor amenzi şi nu pot duce la o îmbogăţire nejustificată a persoanei vătămate, ele având dosar un rol compensator.

Intimata C.N.A.D.N.R. S.A., prin Direcţia Regională Drumuri şi Poduri Cluj, a lăsat la aprecierea instanţei admiterea sau respingerea recursului declarat de Guvernul României, a solicitat menţinerea dispoziţiilor sentinţei civile nr. 187 din data de 8 martie 2013, prin care s-a constatat că reclamanta a renunţat la judecată faţă de această parte, şi a precizat că nu are calitate procesuală în recurs.

Prin concluziile scrise depuse pentru termenul de judecată de azi intimata SV a solicitat respingerea recursului declarat de Guvernul României ca nefondat, cu consecinţa menţinerii ca legală şi temeinică a sentinţei atacate.

Intimata reclamantă a susţinut că instanţa de fond a procedat în mod corect, în temeiul art. 8 din Legea contenciosului administrativ, la verificarea prejudiciului creat acesteia,

atâta vreme cât Hotărârea Guvernului nr. 784/2009 a fost în vigoare şi, faţă de împrejurările concrete ale cauzei, a dispus în mod corect obligarea Guvernului la repararea acestui prejudiciu, chiar dacă petitele privind obligarea recurentului la abrogarea acestui act normativ a rămas fără obiect.

Reclamanta a relevat că recurentul este responsabil pentru prejudiciile suferite de către aceasta, iar cât priveşte problema acordării de către instanţă a daunelor morale s-a arătat că fapta ilicită cauzatoare de prejudicii în cauză este constituită de incoerenţa şi inerţia cu care Guvernul a tratat implementarea hotărârii adoptate, în acest fel creând o incertitudine pentru situaţia juridică a dreptului de proprietate aparţinând reclamantei.

În ceea ce priveşte prejudiciul suferit de reclamantă, s-a precizat că acesta se materializează pe mai multe planuri şi că dat fiind faptul că nu există reglementări în legislaţia naţională cu privire la cuantificarea prejudiciului în cazul în care ceea ce se pierde este o şansă, cuantumul daunelor rămâne la aprecierea instanţei.

În fine, referitor la critica din recurs potrivit căreia cuantumul daunelor morale acordate de către instanţă ar fi excesiv, a considerat reclamanta că suma stabilită de către judecătorul fondului reprezintă o reparaţie decentă a prejudiciului moral pe care l-a suferit, în condiţiile în care a fost lipsită de exerciţiul dreptului său de proprietate asupra unui teren cu o deosebită valoare sentimentală pentru sine şi în condiţiile în care, prin atitudinea incoerentă şi uneori ostilă a Guvernului, a fost pusă în situaţii de umilinţă la ghişeele autorităţilor de stat la care a fost nevoită să încerce şi apoi să revină în repetate rânduri pentru lămurirea situaţiei juridice a terenului său.

Examinând sentinţa atacată prin prisma motivelor de recurs invocate de recurentul Guvernul României, se reţin următoarele:

Prima instanţă a procedat în mod corect, în temeiul prevederilor art. 8 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, cu modificările şi completările ulterioare, la examinarea şi soluţionarea pretenţiilor reclamantei SV constând în obligarea pârâtului Guvernului României la plata de despăgubiri morale, neprezentând relevanţă faptul că prin aceeaşi hotărâre s-a dispus, ca o consecinţă a unor împrejurări intervenite după formularea şi înregistrarea acţiunii în contencios administrativ, respingerea ca rămase fără obiect a capetelor de cerere prin care s-a solicitat obligarea Guvernului României să implementeze decizia de abrogare a Hotărârii Guvernului nr. 784/2009 privind aprobarea indicatorilor tehnico-economici ai obiectivului de investiţii Varianta Ocolitoare Cluj – Nord şi să transmită Municipiului Cluj – Napoca informaţii despre abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 784/2009 de îndată ce acest act administrativ va fi abrogat.

Susţinerile recurentului în sensul că judecătorul fondului a confundat daunele materiale cu daunele morale şi că nu sunt îndeplinite condiţiile răspunderii civile delictuale nu pot fi primite, obligaţia pârâtului Guvernul României de plată a echivalentului în lei a sumei de 20.000 euro fiind stabilită pentru repararea unui prejudiciu nepatrimonial suferit de reclamanta Şolea Veronica, urmare atitudinii evidente a autorităţii publice pârâte – de refuz nejustificat de a acţiona, de o manieră sau alta, în sensul clarificării situaţiei juridice create prin intrarea în vigoare a Hotărârii Guvernului nr. 784/2009, într-un termen rezonabil, care să permită reclamantei să-şi adapteze conduita în mod corespunzător – şi care a condus la o stare de incertitudine juridică.

În principiu, cuantificarea prejudiciului moral nu este supusă unor criterii legale de determinare, cuantumul daunelor morale stabilindu-se prin apreciere, ca urmare a aplicării de către instanţa de judecată a criteriilor referitoare la consecinţele

negative suferite de cel în cauză, în plan fizic şi psihic, importanţa valorilor lezate, măsura în care au fost lezate aceste valori, intensitatea cu care au fost percepute consecinţele vătămării, aceste criterii fiind subordonate conotaţiei aprecierii rezonabile, pe o bază echitabilă, corespunzătoare prejudiciului real şi efectiv produs.

Prin urmare, raportat la cele mai sus menţionate, precum şi la împrejurarea că prin Hotărârea Guvernului nr. 1101 din data de 14 noiembrie 2012 (publicată în Monitorul Oficial al României , Partea I, nr. 809 din 3 decembrie 2012) s-a constatat abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 784/2009 pentru aprobarea indicatorilor tehnico-economici ai obiectivului de investiţii ”Varianta de ocolire Cluj-Nord”, Înalta Curte constată, în litigiu, că este întemeiat motivul de recurs constând în stabilirea daunelor morale într-un cuantum excesiv, de 20.000 euro, şi reţine că se impune reducerea cuantumului acestor daune la echivalentul în lei la data plăţii a sumei de 5000 euro, prin aceasta stabilindu-se un anumit echilibru între prejudiciul moral produs şi despăgubirile acordate, în măsură să permită intimatei SV atenuarea suferinţele morale, fără a se ajunge însă în situaţia îmbogăţirii fără just temei.

În aceste condiţii, fiind considerat fondat numai unul dintre motivele de recurs invocate în cauză, în temeiul prevederilor art. 20 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi a dispoziţiilor art. 312 alin. (1) – (3) din Codul de procedură civilă din 1865, cu modificările şi completările ulterioare, s-a dispus admiterea recursului declarat de Guvernul României împotriva sentinţei civile nr. 187/2013 din 18 martie 2013 pronunţată de Curtea de Apel Cluj – Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal, cu consecinţa modificării în parte a sentinţei atacate în sensul obligării pârâtului Guvernul României la plata echivalentului în lei la data plăţii a sumei de 5000 euro, şi a menţinerii celorlalte dispoziţii ale hotărârii recurate.

ICCJ – Decizie emisă de Consiliul Concurenţei. Contestare

Legislaţie relevantă:

Legea nr. 21/1996, art. 47^1

Legea nr. 554/2004, art. 7

Prin dispoziţiile cuprinse în art. 47^1, Legea Concurenţei nr. 21/1996 stabileşte faptul că deciziile emise de Consiliul Concurenţei pot fi atacate în contencios administrativ în termen de 30 de zile de la comunicare, la Curtea de Apel Bucureşti.

Acest termen de investire al instanţei de 30 de zile, care face imposibilă parcurgerea etapei procedurii prealabile stabilită de dispoziţiile art. 7 din Legea nr. 554/2004, justifică exceptarea de la regula procedurii plângerii prealabile a persoanelor destinatare ale respectivelor decizii, nu însă şi a terţilor. Aceştia pot contesta deciziile Consiliului în condiţiile dreptului comun în materia contenciosului administrativ, respectiv cu respectarea cerinţei obligatorii privind îndeplinirea procedurii prealabile.

Decizia nr. 100 din 15 ianuarie 2014

Notă: Legea nr. 21/1996 a fost republicată în M.Of. nr. 240 din 03.04.2014, articolele acesteia căpătând o nouă numerotare, astfel încât art. 47^1 a devenit art. 49.

Prin cererea înregistrată pe rolul Curţii de Apel Bucureşti, reclamanta S.C. P. LPG S.A. a solicitat, în contradictoriu cu pârâtul Consiliul Concurenţei, anularea în tot, ca nelegală, a Deciziei nr. 62/30.10.2012 privind investigaţiile declanşate prin Ordinele Preşedintelui Consiliului Concurenţei nr. 541/23.05.2011 şi nr. 580/17.06.2011, conexate prin Ordinul nr. 581/20.06.2011 al Preşedintelui Consiliului Concurenţei, având ca obiect posibila încălcare a prevederilor art. 9 alin. 1 din Legea concurenţei nr. 21/1996, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, de către Ministerul Economiei, Comerţului şi Mediului de Afaceri ("MECMA") şi Inspecţia de Stat pentru Controlul Cazanelor, Recipientelor sub Presiune şi Instalaţiilor de Ridicat ("ISCIR"), decizie emisă de Consiliul Concurenţei şi publicată pe pagina sa de internet la data de 19.11.2012, cu consecinţa înlăturării obligaţiilor stabilite în sarcina MECMA şi ISCIR cu privire la modificarea Prescripţiei Tehnice PT C3-2003 în sensul indicat prin art. 2 din Decizia CC.

Pentru opozabilitate, reclamanta a solicitat introducerea în cauză, în calitate de intervenienţi forţaţi a Ministerului Economiei şi Mediului de Afaceri (MECMA), respectiv a Inspecţiei de Stat pentru Controlul Cazanelor, Recipientelor sub Presiune si Instalaţiilor de Ridicat.

Pârâtul MECMA a formulat întâmpinare, prin care a invocat excepţiile lipsei calităţii procesuale pasive şi lipsei procedurii prealabile, pe fondul cauzei solicitând respingerea cererii ca neîntemeiată.

La aceeaşi dată a depus întâmpinare şi pârâtul Consiliul Concurenţei, solicitând respingerea acţiunii ca neîntemeiată.

Prin încheierea de şedinţă din data de 17.04.2013 a fost introdusă în cauză succesoarea reclamantei, SC G. L&D SA.

Prin Sentinţa Civilă nr. 1854 din 5 iunie 2013 a Curţii de Apel Bucureşti – Secţia a VIII a de Contencios Administrativ

şi Fiscal a fost admisă excepţia lipsei procedurii prealabile, fiind respinsă acţiunea formulată ca inadmisibilă.

Pentru a pronunţa această hotărâre, prima instanţă a reţinut că potrivit art. 7 alin. 1 din Legea nr. 554/2004, înainte de a se adresa instanţei de contencios administrativ competente, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim printr-un act administrativ individual trebuie să solicite autorităţii publice emitente sau autorităţii ierarhic superioare, dacă aceasta există, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia.

A constatat judecătorul fondului că din probatoriul administrat în cauză rezultă că reclamanta nu a îndeplinit procedura prealabilă prevăzută de art. 7 alin. 1 din Legea nr. 554/2004, în condiţiile în care aceasta nu s-a adresat Consiliului Concurenţei pentru revocarea deciziei menţionate.

A apreciat instanţa fondului că reclamanta avea obligaţia îndeplinirii procedurii prealabile, dat fiind faptul că avea calitatea de terţ faţă de decizia atacată, iar din interpretarea logică a dispoziţiilor art. 47/1 alin. 1 din Legea nr. 21/1996 rezultă că decizia ce face obiectul litigiului poate fi atacată *în condiţiile acestui text legal* (fără exercitarea procedurii prealabile) numai de către părţi.

În acest sens s-a argumentat că termenul în care poate fi exercitată calea de atac curge exclusiv de la comunicare, operaţiune care, potrivit textului art.47, se realizează numai în privinţa părţilor.

Ca urmare, s-a concluzionat, persoanelor care nu au avut calitatea de parte în procedura desfăşurată în faţa Consiliului Concurenţei nu le este aplicabil acest text legal, ceea ce înseamnă că terţii pot ataca deciziile prevăzute de art. 47/1 alin. 1 din Legea nr. 21/1996 numai în condiţiile legii contenciosului administrativ.

În raport cu susţinerile reclamantei, prima instanţă a constatat că în speţă nu sunt aplicabile prevederile art. 20 alin. 6 din Legea nr. 21/1996, întrucât acestea se referă exclusiv la deciziile adoptate de Consiliul Concurenţei în plen, decizia ce face obiectul litigiului fiind luată în comisia de trei membri, conform art. 20 alin. 1 din acelaşi act normativ.

Împotriva acestei hotărâri a declarat recurs reclamanta S.C. G. L&D S.A. solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii recurate şi trimiterea cauzei spre rejudecare instanţei competente.

În dezvoltarea motivelor de recurs, reclamanta arată că în speţă, nu era necesară efectuarea procedurii plângerii prealabile deoarece Legea concurenţei nr. 21/1996 o exclude atât pentru părţile destinatare a deciziilor consiliului, cât şi pentru terţii vătămaţi de aceste decizii. Fiind vorba despre un act administrativ sancţionator prin care se constată o încălcare a Legii concurenţei şi se dispun măsuri de remediere, decizia Consiliului Concurenţei contestată reprezintă o excepţie de la principiul revocabilităţii actului administrativ, motiv pentru care nu poate fi retractată sau revocată de către autorităţile publice ci doar anulată de către instanţele de judecată. De aceea Legea Concurenţei prin art. 47^1 alin. 1 prevede în mod expres că deciziile emise de Consiliul Concurenţei se atacă direct la Curtea de apel, fără a diferenţia în funcţie de calitatea subiectului de sezină.

Plângerea prealabilă îşi găseşte raţiune în materiile în care în cadrul unui recurs graţios, autoritatea emitentă sau o autoritate ierarhic superioară ar putea să înlăture din circuitul civil actul juridic producător de vătămări fără intervenţia instanţei de judecată

Decizia contestată nu poate fi revocată de Consiliul Concurenţei fără intervenţia instanţei, dar nici de către un organ ierarhic superior deoarece Consiliul Concurenţei este un

organism independent şi autonom, nefiind subordonat nici unei alte autorităţi administrative şi, de aceea, legiuitorul nu a prevăzut o astfel de procedură prealabilă.

Recurenta, critică de asemenea, că interpretarea instanţei de fond vizând aplicarea dispoziţiilor art. 47^1 alin. 1 din Legea nr. 21/1996 în sensul că terţii sunt obligaţi să urmeze procedura prealabilă susţinând că legea nu distinge între părţi şi terţi atunci când reglementează procedura de contestare în justiţie a deciziei Consiliului Concurenţei.

Mai susţine reclamanta-recurentă că textul de lege (art. 47^1 alin. 1) nu prevede că procedura de contestare direct la instanţa de judecată ar fi deschisă doar părţilor, iar nu şi terţilor, aşa cum în mod nelegal a apreciat instanţa de fond, ori acolo unde legea nu distinge nici judecătorului nu-i este permis să opereze o distincţie conformă principiului de interpretare *ubi lex non distinquit, nos distinquere debemus.*

S-a luat la cunoştinţă despre conţinutul deciziei după publicarea ei pe site-ul de internet al Consiliului şi a fost contestată în condiţiile prevăzute de art. 47^1 alin. 1 din Legea nr. 21/1996, împrejurare de care instanţa de fond nu a ţinut seama la pronunţarea hotărârii.

Prin întâmpinarea depusă, intimatul Consiliul Concurenţei solicită respingerea recursului ca nefondat, menţinerea soluţiei ca temeinică şi legală.

În conţinutul întâmpinării s-a răspuns punctual aspectelor enunţate de recurentă, susţinând că procedura prevăzută de Legea concurenţei este aplicabilă destinatarilor deciziilor Consiliului Concurenţei având în vedere că acţiunea introductivă la instanţe poate fi formulată înlăuntrul celor 30 de zile de la comunicare, iar obligaţia comunicării actului administrativ incumbă autorităţii de concurenţă doar în ceea ce le priveşte pe părţi.

În privinţa terţilor care probează existenţa unui interes aceştia pot contesta decizia Consiliului în condiţiile dreptului comun în materia contenciosului administrativ care prevede îndeplinirea procedurii prealabile.

Examinând cauza prin prisma criticilor recurentei, din perspectiva obiectului acţiunii şi normelor legale incidente, Înalta Curte constată că recursul este nefondat pentru următoarele considerentele:

Potrivit art. 7 din Legea nr. 554/2004, înainte de a se adresa instanţei de contencios administrativ competente, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim, printr-un act administrativ unilateral, trebuie să solicite autorităţii publice emitente în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea în tot sau în parte a acestuia.

Plângerea se poate adresa în egală măsură organului ierarhic superior dacă acesta există, iar potrivit art. 3 al aceluiaşi articol „este îndreptăţită să introducă plângere prealabilă şi persoana vătămată într-un interes legitim, printr-un act administrativ cu caracter individual adresat altui subiect de drept, din momentul în care a luat cunoştinţă pe orice cale de existenţa acestuia, în limitele termenului de 6 luni prevăzut de alin. 7”.

Astfel, a fost instituită procedura prealabilă obligatorie în lipsa căreia, instanţa nu poate fi sesizată cu anularea unui act administrativ.

Sub acest aspect, sunt şi dispoziţiile art. 109 alin .2 Cod procedură civilă conform cărora „în cazurile anume prevăzute de lege, sesizarea instanţei competente se poate face numai după îndeplinirea unei proceduri prealabile în condiţiile stabilite de acea lege”.

Cele două texte de lege nu diferenţiază între multitudinea de situaţii ce se pot ivi în practică, fiind astfel irelevant

dacă, în mod concret, autoritatea publică emitentă a actului administrativ mai poate sau nu să-şi revoce propriul act .

Prin reglementările legale menţionate mai sus, legiuitorul nu a lăsat la latitudinea părţilor să stabilească dacă efectuează sau nu procedura prealabilă şi au condiţionat sesizarea instanţei de îndeplinirea ei, aceasta fiind o condiţie pentru declanşarea procedurii judiciare, adăugându-se celorlalte condiţii de exercitare a acţiunii ca o condiţie specială suplimentară.

Nici legea specială, Legea Concurenţei nr. 21/1996 nu prevede exceptarea de la regula prevăzută de norma de drept comun, dimpotrivă prin dispoziţiile cuprinse în art. 47^1 stabileşte că decizia poate fi atacată în contencios administrativ în termen de 30 de zile de la comunicare la Curtea de Apel Bucureşti.

Cea ce poate justifica o excepţie de la regula procedurii plângerii prealabile este termenul de investire al instanţei de 30 de zile şi care curge de la comunicarea actului administrativ, ceea ce face practic imposibilă parcurgerea etapei procedurii prealabile, dar acest termen este prevăzut numai pentru părţile din decizie nu şi pentru terţii care pot ataca actul în condiţiile Legii contenciosului administrativ, de data luării la cunoştinţă despre existenţa acesteia.

Prin prisma acestor considerente, prima instanţă, a pronunţat o soluţie legală care a fost menţinută prin respingerea recursului reclamantei în condiţiile prevăzute de art. 312 alin. 1 Cod procedură civilă, raportat la art. 316 din acelaşi cod.

ICCJ – Stabilirea instanţei competente material

Legislaţie relevantă:

Legea nr. 554/2004, art. 4, art. 10 alin. (1)

NCPC, art. 24 şi 25

Legea nr. 76/2012, Titlul IV, art. 54

Excepţia de nelegalitate este un mijloc de apărare supus procedurii speciale reglementată de dispoziţiile art.4 din Legea nr.554/2004 iar nu o veritabilă cerere de chemare în judecată ce poate fi privită distinct, astfel încât în stabilirea corectei aplicări în timp a normelor de competenţă prezintă relevanţă momentul la care s-a născut litigiul în cadrul căruia s-a invocat excepţia de nelegalitate iar nu momentul la care această excepţie a fost invocată.

Prin urmare, competenţa de soluţionare a cererii care are ca obiect o excepţie de nelegalitate invocată în cadrul unui litigiu declanşat anterior intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă va fi stabilită în raport cu dispoziţiile art.10 alin.(1), teza a II-a şi alin.(3) din Legea nr.554/2004, în funcţie de rangul autorităţii emitente a actului administrativ ce formează obiectul excepţiei iar nu în raport cu dispoziţiile art. 4 din Legea nr. 554/2004, astfel cum au fost acestea modificate prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a noului Cod de procedură civilă.

Decizia nr. 431 din 30 ianuarie 2014

Prin Încheierea pronunţată în dosarul nr. 34960/245/2011, Tribunalul Iaşi a dispus sesizarea Curţii de Apel Iaşi – Secţia de Contencios administrativ şi fiscal cu cererea de soluţionare a excepţiei de nelegalitate a Hotărârii Guvernului

nr. 1354/2001, poziţiile 261, 262 şi 344 din Anexa nr. 78, excepţie invocată de SAM, SS, SA şi a suspendat cauza până la momentul soluţionării excepţiei.

Tribunalul a reţinut aplicabilitatea în cauză a dispoziţiilor art.4 alin.1 din Legea nr.554/2004 a contenciosului administrativ în redactarea în vigoare la momentul sesizării judecătorului fondului respectiv 28.10.2011.

De asemenea, a statuat că dispoziţiile art.4, astfel cum a fost modificat prin Legea nr.76/ 2012 se aplică doar proceselor începute după data de 15.02.2013, invocând normele înscrise în art. 24 coroborat cu art.25 alin.1, precum în art.192 alin.2 din Codul de procedură civilă.

Cererea privind excepţia de nelegalitate a fost înregistrată pe rolul Curţii de apel Iaşi sub nr. 564/45/2013.

Instanţa a invocat din oficiu excepţia necompetenţei materiale.

Prin Sentinţa nr.164 din 7.11.2013, Curtea de Apel Iaşi a admis excepţia necompetenţei materiale a acestei instanţe, a declinat cauza în favoarea Tribunalului Iaşi – Secţia civilă în vederea soluţionării excepţiei de nelegalitate a H.G. nr. 1354/2001 poziţiile 261, 262 şi 344 din Anexa 78 şi a constatat intervenit conflictul negativ de competenţă.

S-a avut în vedere faptul că, deşi dosarul de fond în care a fost invocată excepţia de nelegalitate se află pe rolul instanţelor de judecată din luna noiembrie a anului 2011, excepţia de nelegalitate a fost invocată pentru prima dată în faţa Tribunalului Iaşi, la data de 08.04.2013.

În opinia instanţei, la acel moment dispoziţiile art. 4 din Legea nr. 554/2004 fuseseră deja modificate de art. 54 pct. 1 din Legea nr. 76/2012 şi prevedeau faptul că instanţa în faţa căreia a fost invocată excepţia de nelegalitate este competentă să se pronunţe asupra acesteia.

Prin urmare s-a reţinut că nu prezintă relevanţă momentul la care s-a născut litigiul în cadrul căruia s-a invocat excepţia de nelegalitate ci momentul la care această excepţie a fost invocată.

Trimiterile făcute de Tribunalul Iaşi la dispoziţiile art. 24, 25 din Codul de procedură civilă, nu au putut fi primite deoarece excepţia de nelegalitate nu are caracterul unei excepţii de procedură, ci este o excepţie de fond, o apărare de fond a părţii cu caracter distinct şi autonom.

Ivindu-se conflictul negativ de competenţă a fost sesizată, în baza art.20 alin. (2) coroborat cu art.22 alin. (3) din Codul de procedură civilă, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia contencios administrativ şi fiscal pentru soluţionarea acestuia.

Soluţia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie asupra conflictului de competenţă:

Obiectul cererii care a declanşat conflictul de competenţă dedus judecăţii îl constituie excepţia de nelegalitate a H.G. nr.1354/ 2001, poziţiile 261, 262 şi 334 din Anexa nr.78, invocată la 8.04.2013, în dosarul de recurs nr.34960/245/2011, pe rolul Tribunalului Iaşi.

Cauza ce formează obiectul dosarului nr.34960/245/2011, în care a fost invocată excepţia de nelegalitate menţionată, a fost înregistrată pe rolul Judecătoriei Iaşi – Secţia civilă, la 10.11.2011, deci anterior datei de 15.02.2013, când a intrat în vigoare Codul de procedură civilă – Legea nr.134/2010.

Excepţia de nelegalitate este un mijloc de apărare supus procedurii speciale reglementată de dispoziţiile art.4 din Legea nr.554/2004 şi nu poate fi transformată într-un instrument de prejudecare a fondului acţiunii, în afara cadrului procesual legal.

Această excepţie are ca scop soluţionarea cauzei pe fond fără a se ţine seama de actul vizat, în măsura în care se constată că acesta este nelegal.

În cauză, cererea care vizează excepţia de nelegalitate a fost formulată ca un mijloc de apărare, în strânsă legătură cu soluţionarea litigiului pe fond şi nu poate fi apreciată drept o veritabilă cerere de chemare în judecată în sensul dispoziţiilor art.82, 109 din Codul de procedură civilă – 1865, astfel că nu sunt incidente dispoziţiile art.24 din Legea nr.134/2010 – Codul de procedură civilă, în sensul că acesteia îi sunt aplicabile dispoziţiile legii noi de procedură cu privire la competenţa soluţionării acesteia, respectiv art.54 din cuprinsul Titlului IV – Modificarea şi completarea unor legi speciale – cu referire la modificarea art.4 din Legea nr.554/2004, raţionamentul Tribunalului Iaşi fiind unul corect cu privire la aceste aspecte.

Prin urmare, competenţa de soluţionare a cererii care are ca obiect excepţia de nelegalitate menţionată se stabileşte nu în raport de dispoziţiile art. 4 alin. (2) – modificat prin dispoziţiile citate din noul Cod de procedura civilă, care nu sunt aplicabile întrucât litigiul în cadrul căruia a fost invocată este anterior datei de 15.02.2013, ci în raport de dispoziţiile art. 10 alin. (1), teza a II-a şi alin. (3) din Legea nr. 554/2004, în funcţie de rangul autorităţii emitente a actului administrativ ce formează obiectul excepţiei.

În concluzie, potrivit art. 22 alin. (5) din Codul de procedură civilă, Înalta Curte a stabilit că îi revine competenţa de soluţionare a excepţiei de nelegalitate Curţii de Apel Iaşi – Secţia contencios administrativ şi fiscal.

ICCJ – Lipsa menţionării exprese a deputaţilor şi senatorilor în cuprinsul Legii nr. 161/2003 ca subiecţi de drept cărora le este aplicabilă obligaţia evitării conflictului de interese

Legislaţie relevantă:

Legea nr. 161/2003, art. 70

Faptul că statutul constituţional şi legal al deputaţilor şi senatorilor este diferit de statutul funcţionarilor publici, existând particularităţi cu privire la exercitarea anumitor drepturi, nu poate justifica diferenţa de tratament juridic în raport cu celelalte categorii de persoane care exercită o demnitate sau o funcţie publică, astfel încât, chiar dacă pentru parlamentari nu există dispoziţii speciale referitoare la conflictul de interese în cuprinsul Legii nr. 161/2003 – aşa cum există pentru membrii Guvernului, aleşii locali şi funcţionarii publici – norma generală cuprinsă în art.70 din această lege le este direct aplicabilă şi acestora, ca persoane ce exercită funcţii de demnitate publică.

Decizia nr. 565 din 7 februarie 2014

Prin cererea înregistrată pe rolul Curţii de Apel Cluj, la data de 11.10.2011, reclamantul MAL, în contradictoriu cu pârâta Agenţia Naţională de Integritate, a formulat

contestaţie împotriva Raportului de evaluare nr.l03041/G/II/ 19.09.2011, solicitând anularea acestui raport ca fiind nelegal şi netemeinic şi obligarea pârâtei la plata cheltuielilor de judecată.

În motivare, reclamantul a invocat motive de nulitate absolută a raportului, pentru nerespectarea obligaţiei de confidenţialitate prevăzută de art.8 alin.3 din Legea nr.176/2010, în sensul că în calitate de subiect evaluat a aflat din presă despre procedura sa de evaluare.

Astfel, întreaga procedură de evaluare care s-a finalizat prin întocmirea raportului contestat s-a desfăşurat cu încălcarea principiului confidenţialităţii şi a dreptului la apărare.

În acest sens, a arătat că procesul evaluării a fost demarat în data de 16.11.2010, informaţia fiind dată publicităţii încă din anul 2010, în timp ce reclamantul susţine că a fost informat abia în data de 03.01.2011.

Raportul a fost expediat de către Agenţia Naţională de Integritate în data de 20.09.2011, cu toate acestea, concluziile raportului au fost date publicităţii încă din data de 19.09.2011.

În opinia sa, în mod evident a fost încălcat principiul confidenţialităţii, statuat de art.8 din Legea nr.176/2010.

Pe de altă parte, reclamantul a susţinut că raportul este netemeinic, arătând că pârâta a reţinut în mod greşit că nu ar fi respectat regimul juridic al conflictelor de interese pentru că a propus angajarea soţiei sale în funcţia de expert la biroul său de parlamentar şi a avizat contractul individual de muncă încheiat între aceasta şi Camera Deputaţilor.

Faptele reţinute nu sunt de natură să probeze un comportament care ar contraveni principiului imparţialităţii sau atitudinii neutre aşa cum se arată în raportul contestat. Deputatul nu este un funcţionar public, în sensul dispoziţiilor Legii

nr.188/1999, drept urmare, raportul deputat – alegător nu poate fi asimilat raportului de serviciu specific funcţionarului public, Legea nr.161/2003 delimitând cu claritate cele două categorii de funcţii.

Pârâta ANI a depus întâmpinare la data de 21.10.2011, prin care a solicitat respingerea contestaţiei reclamantului, apreciind că susţinerile formulate sunt nefondate.

Prin încheierea din data de 8.01.2013, Curtea de Apel Cluj a dispus scoaterea cauzei de pe rol şi trimiterea dosarului la Curtea de Apel Bucureşti, având în vedere că prin Încheierea nr.4946/ 22.11.2012, pronunţată de Î.C.C.J. în dosar nr.4756/1/2012 a fost admisă cererea de strămutare a cauzei.

Cauza a fost înregistrată pe rolul Curţii de Apel Bucureşti – Secţia – a VIII a contencios administrativ şi fiscal la data de 31.01.2013.

Hotărârea instanţei de fond

Prin Sentinţa nr.1523 din 30 aprilie 2013, Curtea de Apel Bucureşti – Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal a admis acţiunea formulată de reclamantul MAL în contradictoriu cu pârâta Agenţia Naţională de Integritate şi a anulat raportul de evaluare nr.103041/G/II/ 19.09.2011.

Pentru a pronunţa această soluţie, prima instanţă a reţinut următoarele:

Prin raportul de evaluare contestat s-a apreciat că reclamantul s-a aflat în conflict de interese atunci când, în calitate de deputat, a propus angajarea la cabinetul său a soţiei, avizând ulterior contractul de muncă al acesteia, în drept, reţinându-se dispoziţiile art. 70, 71 şi art.72 din Legea nr.161/2003.

Prima instanţă a apreciat că interpretarea articolele 70 şi 71 din Legea 161/2003 trebuie să se facă prin raportare la întreg

actul normativ, în condiţiile în care legiuitorul nu a reglementat conflictul de interese în cazul parlamentarilor.

Sub acest aspect a constatat că la capitolul 2, după secţiunea 1, intitulată „definiţie şi principii”, care cuprinde art.70 şi 71, urmează mai multe secţiuni care reglementează în mod distinct conflictul de interese pentru diverse categorii de funcţionari sau demnitari. Mai precis, secţiunea a II-a reglementează conflictul de interese în exercitarea funcţiei de membru al Guvernului şi a altor funcţii publice de autoritate din administraţia publică centrală şi locală, secţiunea a III-a reglementează conflictul de interese privind aleşii locali, secţiunea a IV-a reglementează conflictul de interese privind funcţionarii publici. De asemenea, capitolul 4 din lege reglementează alte conflicte de interese şi incompatibilităţi.

Astfel, a constatat ca articolul 72 din lege nu este aplicabil parlamentarilor, întrucât se referă în mod explicit la membrii guvernului, la secretari, subsecretari de stat şi persoane asimilate acestora, prefecţi şi subprefecţi, iar un deputat nu se încadrează la nici una dintre aceste categorii.

În opinia primei instanţe, extinderea aplicabilităţii dispoziţiilor art. 72 şi următoarele la deputaţi este nelegală şi prin prisma faptului că, în cazul în care legiuitorul ar fi dorit ca aceste dispoziţii să se aplice şi la această categorie de demnitari, ar fi precizat acest lucru, aşa cum a făcut-o, de altfel, în capitolul 4 din lege, unde a extins aplicabilitatea dispoziţiilor art.72 la alte categorii de funcţionari şi demnitari, din enumerarea de la art.99 nefăcând parte, însă, parlamentarii.

În condiţiile în care legiuitorul a înţeles să reglementeze în detaliu conflictul de interese pentru anumite categorii de funcţionari şi demnitari rezultă că pentru categoriile de demnitari şi funcţionari care nu au fost avute în vedere de legiuitor nu sunt aplicabile aceste norme.

Nu există nici un temei să se aprecieze că pentru celelalte categorii de funcţionari şi demnitari se aplică prin asemănare dispoziţiile articolului 72 şi nici că art.70 şi 71 sunt suficiente pentru a întemeia răspunderea unor demnitari despre care nu fac vorbire secţiunile subsecvente.

Prima instanţă a observat că în ceea ce priveşte incompatibilitatea, legiuitorul a edictat norme explicite referitoare la parlamentari, rezultând că omisiunea din capitolul 2 referitoare la conflictul de interese nu este una întâmplătoare şi că dacă legiuitorul ar fi dorit să reglementeze conflictul de interese şi pentru parlamentari, ar fi făcut-o în mod expres.

Calea de atac exercitată în cauză:

Împotriva sentinţei nr.1523/ 30.04.2013 pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti – Secţia contencios administrativ şi fiscal a declarat recurs pârâta Agenţia Naţională de Integritate, criticând-o pentru nelegalitate şi netemeinice, invocând dispoziţiile art.304 pct.8 şi 9 Cod procedura civilă.

Astfel, recurenta-pârâtă a învederat că reclamantul a încălcat prevederile art.70 şi art.71 din Legea nr.161/2003 prin propunerea de angajare a soţiei sale, ME în funcţia de expert la biroul său parlamentar şi avizarea contractului individual de muncă încheiat de aceasta cu Camera Deputaţilor.

Pârâta arată că reclamantul a avut un interes personal în angajarea soţiei sale, care în perioada 16.03.2010 – 01.01.2011 (când a încetat contractul individual de muncă), a încasat un venit net de 5.508 lei, aspecte ce se circumscriu noţiunii de conflict de interese, astfel cum este definită de dispoziţiile Legii nr.161/2003.

Mai arată recurenta-pârâtă că dispoziţiile Legii nr.161/2003 ce reglementează incompatibilităţile şi conflictele de interese se aplică tuturor categoriilor de persoane care exercită o demnitate publică sau o funcţie publică, inclusiv

senatorilor şi deputaţilor.

Chiar dacă pentru parlamentari nu există dispoziţii speciale referitoare la conflictul de interese în cuprinsul Legii nr.161/2003 (deşi aceasta cuprinde asemenea dispoziţii speciale pentru membrii Guvernului, aleşii locali şi funcţionarii publici), norma generală de la art.70 este direct aplicabilă în cazul acestora ca persoane ce exercită funcţii de demnitate publică.

Relevant în acest sens este şi faptul că prin Regulamentul Senatului adoptat prin Hotărârea nr.28/2005, cu modificările şi completările ulterioare, este reglementat conflictul de interese în cazul senatorilor, art.174 alin.(2) din Regulament, reluând dispoziţiile art.70 din Legea nr.161/2003.

Considerentele Înaltei Curţi asupra recursului:

Recursul este fondat.

În cauză, instanţa a fost sesizată potrivit art. 22 alin.1 din Legea nr.176/2010 privind integritatea în exercitarea funcţiilor şi demnităţilor publice şi pentru modificarea şi completarea Legii nr.144/2007 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Agenţiei Naţionale de Integritate, având competenţa de a se pronunţa asupra legalităţii Raportului de evaluare a conflictului de interese de natură administrativă nr.103041/G/II din 19.09.2011.

Deşi conflictul de interese nu este prevăzut expres în Constituţie, care nu se referă la această situaţie, reglementându-se doar incompatibilităţile, dispoziţiile din legi şi regulamente referitoare la problema în discuţie trebuie să respecte cadrul constituţional care configurează regimul juridic al mandatului parlamentar, inclusiv sub aspectul îndatoririlor, incompatibilităţilor şi interdicţiilor în cazul deputaţilor şi senatorilor.

Actele normative relevante pentru reglementarea în cazul

parlamentarilor, a conflictului de interese pentru aspectele administrative sunt pe lângă Legea nr.176/2010, Legea nr.161/2003, Legea nr.96/2006 şi regulamentele celor două camere ale Parlamentului.

Conflictul de interese este definit de art.70 din Legea nr.161/ 2003 ca fiind situaţia în care persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcţie publică are un interes personal de natură patrimonială care ar putea influenţa îndeplinirea cu obiectivitate a atribuţiilor care îi revin potrivit Constituţiei şi a altor acte normative.

Aceeaşi definiţie a fost preluată în dispoziţiile art. 174 alin.3 din Regulamentul Senatului, în Secţiunea a 2-a – Conflictul de interese, constatarea incompatibilităţilor şi ale interdicţii -, cu menţiunea că noţiunea de conflict de interese nu este reglementată expres de Legea nr.96/2006 în forma în vigoare la data emiterii raportului de evaluare contestat.

O definiţie a conflictului de interese pentru funcţionarii publici este inclusă în art. 13 din Recomandarea 10/2000 a Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei.

Astfel, se prevede: „Conflictul de interese apare atunci când funcţionarul public are un interes personal care influenţează sau pare că influenţează îndeplinirea atribuţiilor sale oficiale cu imparţialitate şi obiectivitate. Interesele private ale funcţionarului public pot include un beneficiu pentru sine sau pentru familia sa, pentru rudele sale apropiate, pentru prieteni, pentru persoane sau apropiaţii cu care funcţionarul public a avut relaţii politice sau de afaceri. Interesul personal se poate referi şi la orice datorii pe care funcţionarul public le are faţă de persoanele enumerate mai sus”.

Deşi statutul constituţional şi legal al deputaţilor şi senatorilor este diferit de statutul funcţionarilor publici,

existând particularităţi cu privire la exercitarea anumitor drepturi, acest statut nu poate justifica diferenţa de tratament juridic în raport cu celelalte categorii de persoane care exercită o demnitate publică sau o funcţie publică, pentru a se reţine că parlamentarilor nu le sunt aplicabile prevederile art.70 din Legea nr.161/2003 care reglementează conflictul de interese.

În acest sens, prezintă relevanţă considerentele Deciziei nr.81/ 27 februarie 2013, publicate în Monitorul Oficial nr.136/ 14.03.2013 prin care Curtea Constituţională a soluţionat obiecţia de neconstituţionalitate a unor dispoziţii din Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaţilor şi al senatorilor.

Astfel, Curtea Constituţională a reţinut că, în vederea asigurării integrităţii în exercitarea demnităţilor şi funcţiilor publice, toate persoanele menţionate la art. 1 alin.1 din Legea nr. 176/2010 se află în aceeaşi situaţie juridică, circumscrisă încă din titlul reglementării, prin sintagma „funcţii şi demnităţi publice”, în considerarea căreia le revin obligaţii specifice.

Or, a mai constatat instanţa constituţională, situaţia deputaţilor şi a senatorilor – prevăzută la pct.3 din art.1 alin.1 din Legea nr.176/ 2010 – este aceeaşi cu a celorlalte categorii de demnitari şi funcţionari publici cărora li se aplică actul normativ.

În raport de cele menţionate, Curtea constată că instanţa de fond a interpretat în mod eronat prevederile art.70 din Legea nr.161/ 2003, reţinând că acestea nu ar fi aplicabile tuturor categoriilor de persoane care exercită demnităţi sau funcţii publice, respectiv deputaţilor şi senatorilor.

Referitor la susţinerea reclamantului privind inexistenţa conflictului de interese în privinţa angajării

personalului birourilor parlamentare, situaţie stabilită prin hotărârea din 18 octombrie 2011 a comisiei comune speciale a celor două camere ale Parlamentului României, Curtea apreciază că acest document nu prezintă relevanţă în cauză, întrucât la data adoptării actului, împrejurarea care determinase conflictul de interese nu mai exista, contractul de muncă al soţiei încetând la 1 ianuarie 2011.

Este reală susţinerea reclamantului că în materia conflictului de interese există o reglementare neunitară, de natură să determine interpretări diferite ale textelor de lege, fiind însă atributul legiuitorului de a realiza o sistematizare a dispoziţiilor cu consecinţa creşterii predictibilităţii legii.

Curtea reţine de asemenea, că sunt îndeplinite şi celelalte condiţii prevăzute în definiţia cuprinsă în art. 70 din Legea nr.161/ 2003 interesul personal putând fi reprezentat şi de un beneficiu patrimonial pe care o rudă sau o persoană apropiată îl obţine ca urmare a deciziei luate de persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcţie publică, de natură a influenţa exercitarea cu obiectivitate a atribuţiilor.

Pentru considerentele expuse, Înalta Curte, în temeiul dispoziţiilor art.312 alin.1, teza I Cod procedura civilă şi art.20 din Legea nr.554/2004, a admis recursul, a modificat sentinţa recurată şi rejudecând cauza, a respins acţiunea ca nefondată.

ANAF a declanşat operaţiunea

„Venus”

Direcţia Generală Antifraudă a început, din 26 februarie 2016, acţiunile de monitorizare şi control la nivel naţional ale comerţului cu flori şi plante ornamentale, a unităţilor de alimentaţie publică şi a saloanelor de înfrumuseţare.

Operaţiunea „Venus” îşi propune diminuarea evaziunii fiscale în comerţul cu flori şi plante ornamentale, încurajarea importatorilor, a deţinătorilor de depozite, a producătorilor şi a comercianţilor engros şi en detail ca să-şi oprganizeze mai riguros activitatea economică, evidenţele financiar-contabile şi fiscale. Un alt obiectiv este creşterea gradului de conformare fiscală, inclusiv prin utilizarea aparatelor de marcat electronice.

Este doar una dintre operaţiunile majore la nivel naţional pe care Direcţia Generală Antifraudă le va iniţia periodic în scop preventiv, respectiv pentru creşterea nivelului de conştientizare şi, implicit, de conformare fiscală a unor activităţi economice în care colectarea taxelor şi impozitelor este deficitară.

Stabilirea calendarului, a modului de acţiune, identificarea categoriilor de contribuabili şi a activităţilor cu risc fiscal au la bază analiza informaţiilor şi a datelor disponibile la nivel central, rezultatele unor acţiuni anterioare, dar şi propuneri ale direcţiilor regionale antifraudă, adaptate specificului local.

Dispoziţia nr. 2/2016 pentru recunoaşterea fenomenului alienării părinteşti, publicată în Monitorul Oficial

Dispoziţia nr. 2/2016 pentru recunoaşterea fenomenului alienării parentale/părinteşti şi prevederilor Protocolului privind recunoaşterea alienării parentale, încheiat între Institutul de Psihologie Judiciară şi Asociaţia Română pentru Custodie Comună a fost publicată în Monitorul Oficial la data de 25 februarie 2016.

În temeiul dispoziţiilor art. 51 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Colegiului Psihologilor din România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 788/2005, pe baza prevederilor din Manualul de Diagnostic şi Statistică al Tulburărilor Mentale, a cincea ediţie, abreviat DSM-5, utilizat atât de către medicii psihiatri, cât şi de către psihologi, în care se recunosc psihodiagnosticele de abuz psihologic asupra copilului şi copil afectat de stresul relaţiei dintre părinţi, având în vedere practica de specialitate din domeniul expertizei psihologice judiciare, care a relevat identificarea în rapoartele de expertiză psihologică judiciară a fenomenului alienării parentale/părinteşti, recunoscute de către instanţele de judecată din România, încheierea primului Protocol privind recunoaşterea alienării parentale/părinteşti, încheiat în România de către Institutul de Psihologie Judiciară şi Asociaţia Română pentru Custodie Comună la data de 1 februarie 2016, precum şi punctul de vedere al specialiştilor din cadrul Institutului de Psihologie

Judiciară,

preşedintele Comitetului director al Colegiului Psihologilor din România d i s p u n e:

Art. 1.

(1) Se recunoaşte fenomenul alienării parentale/părinteşti ca formă de abuz psihologic (emoţional) sever asupra copilului, constând în activitatea de denigrare sistematică a unui părinte de către celălalt părinte, cu intenţia alienării (înstrăinării) copilului de către celălalt părinte.

(2) Se recunosc prevederile Protocolului privind recunoaşterea alienării parentale, încheiat de către Institutul de Psihologie Judiciară, în calitate de furnizor de formare profesională complementară în domeniul expertizei psihologice judiciare, avizat profesional de către Colegiul Psihologilor din România şi Asociaţia Română pentru Custodie Comună la data de 1 februarie 2016.

(3) Se recunoaşte necesitatea formării profesionale continue a psihologilor în domeniul alienării parentale/părinteşti, precum şi în domeniul expertizei psihologice a copilului abuzat/neglijat, aceasta fiind realizată în vederea cunoaşterii şi promovării interesului superior al copilului.

Art. 2.

Prezenta dispoziţie intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Bucureşti, 12 februarie 2016.

Ordinul ANAF nr. 3769/2015, publicat în Monitorul Oficial

Ordinul Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF) nr. 3769/ 2015 a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 11 din 7 ianuarie 2016.

Prezentul Ordin aduce o serie de modificări în ceea ce privește informaţiile ce trebuie incluse în Formularul 394, principalele modificări fiind:

1. Raportarea se face defalcat pe cote de TVA (20%, 9% sau 5%)

2. În ceea ce priveşte operaţiunile desfăşurate cu persoane impozabile înregistrate în scopuri de TVA în Romania:

- informaţiile privind achiziţiile de bunuri şi servicii vor fi defalcate în funcţie de sistemul de TVA aplicat de furnizor (sistem normal de TVA sau sistem de TVA la încasare).
- livrările / achiziţiile supuse măsurilor de simplificare conform articolului 331 din noul Cod Fiscal se raportează defalcat pe toate categoriile de bunuri / servicii supuse acestui regim.

3. Au fost introduse secţiuni noi în vederea declarării informaţiilor cu privire la următoarele:

- operaţiuni efectuate cu persoane neînregistrate în scopuri de TVA;
- operațiuni efectuate cu persoane impozabile nestabilite în Romania, neînregistrate și care nu sunt obligate să se înregistreze în scopuri de TVA în Romania, stabilite în alte state membre respectiv stabilite în afara Uniunii Europene;
- încasări prin intermediul aparatelor de marcat electronice fiscale, precum şi încasări din activități

exceptate conform prevederilor Ordonanței de Urgenţă a Guvernului nr. 28/1999 privind obligația operatorilor economici de a utiliza aparate de marcat electronice fiscale;
- livrări de bunuri / prestări de servicii, respectiv achiziții de bunuri / servicii, pentru care s-au emis facturi simplificate.

4. Se vor include informaţii cu privire la plaja de numere de facturi utilizate în perioada de raportare, respectiv numărul total de facturi emise în perioada de raportare, cu defalcare pe facturi stornate, anulate şi autofacturi.

5. Se va prezenta natura operaţiunilor din care provine TVA negativă solicitată la rambursare.

6. Declaraţia se va depune la organul fiscal competent chiar dacă în perioada de raportare nu au fost realizate operaţiuni de natura celor care fac obiectul declarării.

Prevederile prezentului Ordin se aplică începând cu operațiunile efectuate în trimestrul I 2016 şi vor intra în vigoare la data de 1 aprilie 2016. Contribuabilii care au perioada fiscală luna calendaristică vor depune formularul 394 pentru lunile ianuarie şi februarie 2016 utilizând formularul utilizat în prezent.

Aceștia vor depune declarația pentru lunile ianuarie şi februarie 2016 şi pe baza noului formular până la 25 aprilie 2016, prin care vor fi înlocuite declarațiile depuse anterior. Pentru luna martie 2016 se va depune declarația pe formularul nou.

Având in vedere complexitatea noului formular, recomandăm elaborarea în cel mai scurt timp a unor proceduri interne de raportare în formularul 394 şi adaptarea sistemelor informatice folosite în acest scop

Studiu EY: 87% dintre companii vor creşte salariile în 2016, 81% vor face investiţii, iar 71% vor face angajări

93% din liderii de business din România sunt încrezători în creşterea afacerilor lor în acest an, în timp ce doar 5% se aşteaptă la scăderea cifrei de afaceri, iar 2% se aşteaptă la o stagnare. Dintre cei care mizează pe creştere, 41% aşteaptă o evoluţie semnificativ pozitivă (creştere peste 10%), în scădere totuşi faţă de 48% la începutul anului trecut.

Estimările privind **creşterea profitului** sunt, de asemenea, pozitive – 32% dintre companii aşteptându-se la o creştere a profitabilităţii cu peste 10% în 2016.

Această tendinţă va fi susţinută în mare măsură prin investiţii, având în vedere că **81% dintre respondenţi afirmă că vor creşte investiţiile** în 2016, faţă de 76% câţi planificau acest lucru la începutul lui 2015. Acestea se vor concentra pe creşterea eficienţei, extinderea pe noi segmente de piaţă şi extinderea în noi pieţe de desfacere, arată concluziile studiului „*O nouă viziune a creşterii*" publicat astăzi de EY România. Aceste investiţii vor fi finanţate prin resurse proprii şi reinvestirea profitului (46%), urmate de credite bancare (34%).

Studiul EY are la bază răspunsurile a 421 executivi de top şi analizează percepţia acestora în privinţa perspectivelor mediului de afaceri din România în 2016. 23% dintre

respondenți provin din companii cu cifra de afaceri mai mare de 50 de milioane EUR, 28% din companii cu cifră de afaceri între 10-50 milioane EUR, 35% cu cifra de afaceri între 1-10 milioane EUR și 14% sub 1 milion de EUR cifră de afaceri. Executivii au răspuns chestionarului EY România în perioada 26 ianuarie – 8 februarie 2016.

„Rezultatele de anul acesta reflectă o preocupare crescută a executivilor pentru dezvoltarea durabilă a afacerilor lor. În ciuda perspectivelor promiţătoare privind evoluţia economică a României, companiile locale operează într-un mediu de business care le aduce atât provocări cât şi oportunităţi din acest punct de vedere. De altfel, studiul nostru arată că 7 din 10 executivi consideră inovația ca fiind importantă pentru evoluția pozitivă a performanței companiei în 2016, iar 47% își propun ca, în caz de stagnare a creșterii, să transforme piața în care activează prin inovație”, spune Bogdan Ion, Country Managing Partner, EY România.

Salariile cresc, la fel ca și numărul de angajați

Evoluțiile pozitive estimate pentru cifra de afaceri și profitabilitate vor fi susținute și prin creșterea numărului de angajați. În timp ce 35% dintre angajatori se așteaptă la o creștere modestă (sub 5%), 36% afirmă că vor crește numărul angajaților între 5-30% sau peste.

87% dintre companii vor crește salariile în 2016, dar 44% dintre respondenți nu estimează o creștere mai mare de 5%. Totuși, 43% au bugetat pentru 2015 o creștere a salariilor propriilor angajați între 5-20% sau chiar mai mult, faţă de 38% câţi planificau acest lucru cu un an în urmă. Companiile din IT și din industriile producătoare estimează cele mai mari rate de creștere a salariilor în anul curent.

R&D şi noile tehnologii – sectorul cu perspectivele cele mai

mari de creștere

Respondenții din sectorul R&D şi noile tehnologii sunt foarte încrezători în perspectivele sectorului în care activează (50%), devansând pentru prima dată industria IT. Alți executivi optimiști peste media economiei provin din IT (36%) și turism (27%).

Cererea va continua să alimenteze creșterea

Cererea va continua să alimenteze creșterea business-urilor din România şi în 2016, conform răspunsurilor oferite în cadrul studiului *O nouă viziune a creșterii*. Astfel, 65% dintre executivi se așteaptă la o creștere a cererii pentru produsele și serviciilor companiei lor anul acesta, în timp ce 30% estimează o stagnare și doar 5% o tendință negativă. Evoluțiile cele mai bune le așteaptă executivii din R&D şi noile tehnologii și industria farmaceutică, în timp ce evoluții negative sunt estimate în mass media.

Costurile reduse şi încrederea în brand sunt cele mai importante avantaje competitive

În continuare, 33% dintre oamenii de afaceri consideră costurile reduse cel mai important avantaj competitiv al concurenței, în scădere semnificativă totuşi faţă de anul trecut, când 41% dintre respondenţi indicau acelaşi lucru. La o distanţă mică şi în creștere faţă de 2015, încrederea în brand este percepută de asemenea ca unul din cele mai importante avantaje competitive, de către 30% dintre respondenţi. Dacă în 2015, reducerea costurilor era primul răspuns luat în calcul de executivi la condițiile de piață, anul acesta reducerea costurilor a trecut pe locul doi (21%), fiind devansată de creşterea productivităţii (27%).

În același timp, executivii recunosc într-o măsură mai mare importanța mare a inovației în succesul companiei pe care o conduc, 74% dintre ei afirmând că inovația are un impact mare și foarte mare în această privință, faţă de 60% în 2015.

Satisfacţia clienţilor defineşte succesul pe piaţa locală

Referindu-se la **factorii care definesc succesul pe piaţa locală în 2016**, cei mai importanţi trei indicatori rămân: satisfacţia clienţilor, rezultatele financiare şi cota de piaţă, cu precizarea că satisfacția clienților a crescut în importanță faţă de indicatorii financiari, fiind în acest an cel mai importat element al succesului unei companii pentru 83% dintre respondenţi. Alături de aceşti factori, 51% dintre liderii de business menţionează notorietatea mărcii (brand awareness), faţă de 41% în anul trecut.

Ordinul nr. 103/2016, publicat în Monitorul Oficial

Ordinul nr. 103/2016 privind aprobarea instrucțiunilor de aplicare a scutirii de taxă pe valoare adăugată a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 106 din 11 februarie 2016. Prezentul Ordin abrogă Ordinul ministerului finanțelor publice nr. 2.222/2006.

Ordinul introduce o serie de reguli noi printre care enumeram următoarele: În cazul unei inspecții fiscale, organele de inspecție fiscală obligă persoana impozabilă la colectarea TVA de la data faptului generator, în situația în care aceasta nu deține documentele de justificare a scutirii de taxă și este depășit termenul de 90 de zile de la data la care a intervenit faptul generator de taxă pentru operațiunea în cauză.

Persoana impozabilă poate efectua, în termenul legal de prescripție, regularizarea în scopul aplicării scutirii de TVA de la data faptului generator de taxă, dacă aceasta intră în posesia documentelor de justificare a scutirii:

– după efectuarea inspecției fiscale și

– ulterior expirării termenului de 90 de zile de la data la care a intervenit faptul generator pentru operațiunea în cauză. Ulterior, organul fiscal competent va efectua reverificarea.

În vederea justificării scutirii de TVA pentru exportul de bunuri, nu mai este necesară prezentarea documentului (de exemplu documentul de transport) din care să rezulte că transportul este realizat de către furnizor/cumpărător ori de o terță parte în numele său. Au fost introduse clarificări cu privire la modalitatea de aplicare a scutirii de TVA pentru livrările succesive de bunuri, în situația în care transportul acestora în afara Uniunii Europene este efectuat de cumpărătorul-revânzător nestabilit în Romania sau de altă persoană în contul său.

Se menționează faptul că în cazul navelor care nu sunt noi, utilizate pentru transportul de călători/bunuri cu plată sau pentru activități comerciale, industriale sau de pescuit, care sunt atribuite navigației în largul mării, scutirile de TVA prevăzute la art. 294 alin. (1) lit. h) din Legea 227/2015 privind Codul Fiscal se aplică dacă navele sunt efectiv și preponderent utilizate pentru navigație în largul mării pe o perioadă de cel mult 5 ani.

Ordinul introduce prevederile Deciziei nr. 3/2015 a Comisiei fiscale centrale cu privire la aplicarea scutirii de TVA pentru livrările de bunuri și prestările de servicii în cazul navelor atribuite navigației în largul mării și care sunt utilizate pentru transportul de călători/bunuri cu plată sau pentru activități comerciale, industriale sau de pescuit, precum și în cazul navelor utilizate pentru salvare ori asistență pe mare sau pentru pescuitul de coastă. În mod specific, se menționează că trebuie avute în vedere criteriile privind capabilitatea navei de a naviga în largul mării, cât și utilizarea efectivă și preponderentă a acesteia pentru

navigație în largul mării.

Pentru aplicarea scutirilor de TVA in cazul prestărilor de servicii și/sau a livrărilor de bunuri efectuate pentru nevoile directe ale navelor și/sau pentru încărcătura acestora, beneficiarul trebuie să prezinte o declarație pe propria răspundere din care să rezulte că nava respectivă este efectiv și preponderent utilizată în largul mării.

Ce cred companiile din România despre rețelele sociale?

Rețelele sociale au depășit de mult rolul unei simple socializări online între persoane private. „Să fii în rețea” nu mai este doar un trend de generație, ci tot mai mult un fenomen global. De la invitații la evenimente și vânzări de produse până la câștigarea mandatelor prezidențiale, rețelele sociale au un spectru de utilitate important.

Tot mai mult studiat în universități și mai adoptat în mediul de afaceri, acest fenomen are un impact ce merită înțeles. La EY România facem de 3 ani studiul privind ***Impactul rețelelor sociale asupra mediului de afaceri*** tocmai cu scopul de măsura acest impact.

În acest articol ne propunem să prezentăm comparativ cu ediția 2014 doar o selecție a analizei rezultatelor obținute din administrarea în perioada 3-20 noiembrie 2015 a unui chestionar de 28 de întrebări la care au răspuns 270 de reprezentanți ai unor companii importante din România.

În ceea ce privește utilizarea rețelelor sociale în mediul de afaceri românesc aflăm următoarele:

- **Promovarea companiei pe primul loc:** În 2015, 74% dintre respondenți folosesc rețelele sociale pentru promovarea companiei și plănuiesc să le utilizeze în continuare (procent în creștere de la 58% în 2014), în timp ce 13% dintre aceștia spun că nu le utilizează, însă plănuiesc să le utilizeze în perioada următoare (procent în scădere de la 28% în 2014). Procentul celor care nu folosesc rețelele de socializare și nici nu intenționează să le folosească pentru promovarea companiei este în scădere de la 13% în 2014 la 11% în 2015.
- **Facebook-ul este platforma numărul unu de comunicare în social media:** Platforma „vedetă” și în 2015, în România, rămâne Facebook cu 92% în coborâre cu doar un procent față de anul anterior. La nivel global Facebook conduce clasamentul celor mai utilizate platforme cu 93%. În România o creștere semnificativă de 14% înregistrează și LinkedIn, care la nivel global este pe locul 3 cu 71%, devansat de Twitter aflat pe locul 2 cu 79%. În plan local tot o creștere de 8%, înregistrează YouTube, care la nivel global are o cotă de 55%. În România a doua cea mai mare rată de creștere o înregistrează Instagram de la 7% la 20% (36% la nivel global).
- **Companiile nu au o strategie pentru social media:** În 2015, 44% dintre respondenți spun că au o strategie cu privire la rețelele de socializare la nivelul echipei de marketing (vs 46% în 2014), iar 21% au această strategie integrată chiar la nivelul întregii companii (vs 19% în 2014), numai 2% o au numai la nivelul echipei comerciale (în scădere de la 7% în 2014). Pe de altă parte, procentul celor care recunosc că nu au încă o strategie cu privire la rețelele de socializare este în creștere de la 27% în 2014 la 32% în 2015.

- **Rețelele de socializare sunt folosite de companii în medie de 2-3 ani:** Cele mai multe companii românești (23%) folosesc rețelele de socializare pentru activități de promovare în medie de 2-3 ani, acestea fiind urmate de 20% dintre companiile respondente care spun că utilizează social media de 1-2 ani. Nu mai puțin de 16%, însă, sunt companii care folosesc rețelele de socializare în mixul de marketing de sub un an. La celălalt capăt al scalei de măsurare sunt 22% dintre companii care spun că utilizează social media de mai mult de 4 ani.
- **Firmele comunică prin social media 1-5 ore săptămânal:** Comunicarea prin social media ocupă 1-5 ore din timpul săptămânal de lucru al majorității respondenților (în creștere de la 54% în 2014 la 58% în 2015). Pe palierul 6-10 ore se menține ponderea de 20%, în timp ce intervalul de 11-20 de ore a scăzut de la 16% în 2014 la 9% în 2015. Totuși palierele superioare înregistrează creșteri de 1-3%. La nivel global 33% dintre companii comunică prin rețelele sociale în medie 1-5 ore pe săptămână, 25% între 6-10 ore pe săptămână, în vreme ce 12% comunică prin social media între 11-20 de ore săptămânal.
- **Frecvența de utilizare a rețelelor de socializare a scăzut semnificativ în ultimul an:** În 2015 numai 36% din respondenți spun că utilizează social media zilnic, cu 5% mai puțin decât in 2014 și 13% mai puțin față de 2013. Cresc însă procentele celor care utilizează social media o dată la 2-3 zile, de la 15% în 2013 și 23% în 2014, la 28% în 2015. De asemenea crește frecvența utilizării săptămânale a comunicării prin social media, de la 22% la 23%. Zona de rezistență a celor care utilizează social media o dată la câteva luni a scăzut de la 9% în 2014 la numai 3% în 2015.
- **Facebook este platforma preferată pentru sponsored ads:**

Rețelele sociale cele mai folosite de respondenți pentru creșterea vizibilității prin ”sponsored ads” sunt: Facebook (74%), Google (47%) și LinkedIn (30%). Se observă că pentru multe canale procentele din România sunt apropiate de cele identificate de studiul global “2015 Social Media Marketing Industry Report – How Marketers Are Using Social Media to Grow Their Businesses”.

- **Departamentul de Marketing coordonează activitatea firmei în social media:** Chiar dacă în scădere (de la 51% în 2014 la 46% în 2015), departamentul de marketing își menține locul în topul departamentelor care se ocupă de rețelele de socializare. Totuși un procent semnificativ de 28% spun că nu au un departament în cadrul firmei care se ocupă de comunicarea prin rețelele de socializare. Există și firme în care de această activitate se ocupă un departament special dedicat comunicării prin rețelele sociale (12%), departament de HR (7%) sau de IT (1%). Dar cel mai important aspect este că numai 12% dintre companii au un departament special dedicat comunicării prin social media.

- **Firmele își administrează singure campaniile prin social media:** Tot mai mulți respondenți (în creștere de la 64% în 2014 la 75% în 2015) spun că își administrează singuri campaniile pe rețelele de socializare și tot mai puțini apelează la servicii externe (în scădere de la 14% în 2014 la 6% în 2015).

- **Partea de design și dezvoltare a campaniilor se externalizează:** Referitor la activitățile desfășurate pe rețelele de socializare 46% dintre companii spun că externalizează partea de design și dezvoltare, 23% externalizează partea de creare de conținut, iar câte 16% externalizează cercetarea de piață și relațiile publice (PR). Partea de strategie este externalizată de numai 10% dintre companii, în timp ce analizarea

statusurilor este ținută in house de nu mai puțin de 90% din firme.

- **Firmele nu măsoară randamentul investițiilor în social media:** În 2015, ponderea respondenților *„indecișI”* cu privire la măsurarea randamentului investițiilor în social media ale companiei scade (de la 52% în 2014 la 41% în 2015) în favoarea celor care sunt *„total de acord”* (creștere de la 6% în 2014 la 18% în 2015) și *„de acord”* (creștere de la 28% în 2014 la 31% în 2015). În 2015, doar 10% au răspuns că sunt în *„dezacord”* sau *„dezacord total”* în legătură cu posibilitatea companiei de a măsura randamentul investițiilor în activitățile de pe rețelele de socializare, comparativ cu 14% în 2014.

Sociosfera online personalizează relația companiilor cu utilizatorii rețelelor sociale. Pentru companii, construirea unei identități online care să-l facă pe consumator să le prefere este esențială dar nu lipsită de riscuri. Consecvența mesajului transmis, utilizarea frecventă, strategia diferențiată de comunicare pe canalele relevante și scopul măsurabil al activităților pe rețelele sociale pot genera respingerea sau acceptarea brandului. Feedback-ul consumatorilor este vital. Folosită relevant, social media ajută companiile să fie actuale.